

Obec Úsilné leží v těsném sousedství města Českých Budějovic, severozápadně od Rudolfova, na okraji pánve permské nedaleko bývalých antracitových dolů. Náležela k hlubockému panství a její osudy jsou s ním proto neodmyslitelně spojeny. Název obce se od založení postupně měnil - původně Hoslow, Voselno, Oselno, Woselno či Voselnej apod. V roce 1923 byl název úředně změněn na Oselné, ale to se zřejmě občanům nelíbilo, tak obecní zastupitelstvo požádalo o název Úsilné. Hovorově se ale název Voselno užívá dodnes. Pojem osel či oslík se udržel. V roce 2001, kdy tu byla obnovena tradice svatováclavských poutí, byl posvěcen prapor a znak obce, kde v erbu je šedý oslík na zelené louce s modrým vodním tokem, který představuje potok Kyselá voda.

Úsilné se poprvé připomíná v roce 1333, kdy král Jan Lucemburský věnoval špitálu sv. Václava v Českých Budějovicích sedm lánů ve vsi Hoslově. Obec pak náležela nějakou dobu tomuto městskému špitálu, ale později bylo obdarování pozměněno a Úsilné zůstalo při hlubockém panství jako součást Lišovské rychty. Další zmínka o Úsilném pochází z roku 1378, kdy Karel IV. zastavil část panství Hluboká Janovi z Lichtenberku zároveň s městečkem Lišovem a okolními dědinami, mezi nimiž je uvedena i naše obec. V hlubockém urbáři z roku 1452 se dočteme, že Zikmund z Oselného, spolu s mnoha many, svobodníky i zemany z jižních Čech pomáhal válčit v Rakousích proti císaři Fridrichu IV. Ovšem jiná zmínka o Oselném se objevila již v první polovině 13. století. Uvádí se, že na hřbitov u kostela ve Starém městě - v Čéčovách Budivojicích, zbudovaném 1215, byli pohřbíváni nejen místní obyvatelé, ale i občané přífařených obcí, mezi nimiž je uveden i Oselný.

Úsilenskou náves elipsovitého tvaru obklopuje sedm selských usedlostí, které zde stály snad od nepaměti. Jde především o statek čp. 1 u Sukdolů, čp. 2 u Šimků, čp. 9 u Prokšů, čp. 10 u Otčenášků, čp. 11 u Eliášů, čp. 12 u Hrubých a čp. 13 u Nýdlů. Dále zde byly původní chalupy a to čp. 3 u Dauchů, čp. 6 u Krychlů, čp. 7 u Meškálů, čp. 8 u Krejčů, později pak chalupa čp. 14 Antonína Hrubého neb Dvořáka, čp. 15 kovárna u Trostů a chalupa čp. 16 u Mrázů. Než došlo v roce 1770 k zavedení čísel popisných, byla zaběhlá identifikace stavení jak se říkalo „po chalupě“ či po živnosti a podobně. Např. pojem „Sukdol“ znamenal totéž, co potom čp. 1, nebo domovní jméno „Šimek“ pak čp. 2, atd. Když se na Šimků grunt přizemil nový hospodář, bylo samozřejmě, že přijal a užíval příjmení Šimek.

Šimků živnost jakož i Šimků rod v Úsilném patří k nejstarším v obci a zachoval se až do 20. století. První písemná zmínka o předcích rodu Šimků se objevila již koncem 15. století, kdy podle Pernštejnského urbáře z roku 1490 měl úsilenský Šimek čtvrt lánů a platil o sv. Jiří osm grošů, o sv. Havlu též, robotních o sv. Janu dva a 1/3 groše. Další zmínky o hospodářích ve Voselnu jsme zaznamenali až ve 2. polovině 16. století v Rejstříku na půjčení obilí (1577), kde se uvádí, že r. 1576 povětrí pobilo obilí těmto hospodářům z Voselného: Chlupovi Jakubovi 8 strychů žita, Matějovi Vávrovi 3, Bártovi Bartošovi 8, Vávrovi Ryšáků 3, Šimkovi také 3 a Sukdolovi 4 strychy. Pán na Hluboké pomohl svým poddaným a obilí jim půjčil. Povětrí dělalo potíže častokrát - v roce 1582 dokonce nadělalo takovou škodu, že jim pán z Hradce a na Hluboké jejich platy odpustil.

V urbáři založeném před r. 1592 čteme, že zdejší Šimek měl 3/4 lánů a byla tu krčma, která brala pivo z panského pivovaru. Krčma byla součástí Šimků živnosti a zůstala jí až do 20. století. Budova navazovala na obytné stavení, resp. na vstupní bránu do statku, měla pěkný studený sklep, v létě chladili pivo ledem. Dál tu byla šenkovní místnost, menší sál, dvě obytné místnosti a pak hospodářské zázemí pro šenkýře. Nejprve zřejmě provozoval krčmu některý člen hospodářovy rodiny, později byla krčma pronajímána. Zachovala se jména posledních nájemců - rodiny Bohoňků, pak Michalů a naposledy rodiny Poncarů do roku 1922, kdy hospodu zakoupil pan Václav Třeštík.

Jáchym Oldřich z Hradce, vlastník panství Hluboká, dal v roce 1598 sestavit nový urbář. Podle něj bylo ve Voselnu osm usedlíků, kteří obdělávali asi 236 korců orné půdy. Žilo tu 50 obyvatel. Hospodařili zde Vondra Šimků, Sukdol, Prokeš (Bartoš), Novák (Eliáš), Melichar (Očenášek), Krychl, Šimon Hrubý a Vít Doucha. Šimek má 3 strychy, platí o sv. Jiří 24 groše, o sv. Havlu též, berní vánoční 8 grošů. V 17. století se setkáváme s četnějšími písemnými důkazy o hospodářích z rodu Šimků. Ve válce třicetileté (1618 - 1648) došlo k vypálení obce, část obyvatelstva se rozprchla, lidé přišli na mizinu nekonečným drancováním. Opuštěné usedlosti byly postupně obsazovány novými usedlíky. Rod Šimků se v této neklidné době udržel. V roce 1616 „... ujal grunt Ondřej Šimek za 160 kop grošů“.

Roku 1630 „... ujal grunt Matěj, syn Jana Růta z Velechvína, za 180 kop.“ Ten se na živnost Šimků přizemil - vzal si za manželku Voršilu, dceru Ondřeje Šimka. Děti Matěje Šimka (Růta): syn Václav - přizemil se na živnost Šťastných do Hůr, syn Jakub na živnost Bohoňků do Velechvína, syn Matouš si vzal za manželku dceru panského bednáře z Hluboké, svatbu měli 5. 9. 1666. Dcera Dorota se v témže roce provdala za Jana Havrdu z Hosína, o synu Vavřincovi víme že se narodil v roce 1639 a dcera Voršila o rok později 1640.

Po smrti hospodáře Matěje Šimka (Růta) se ke vdově Voršile Šimkové roku 1642 přizemil Martin z Krašlovic, dle zápisu „... z Kraslowitz, ujal grunt podle prošacování za 250 kop.“ Martin však brzy ovdověl a 22. 6. 1644 se oženil s Magdalenou Strejčkovou ze Lhotic. V Soupisu poddaných podle víry z roku 1651 je na Šimků živnosti ve Voselnu zapsán jako hospodář tento Martin - věk 32 let, Mandalena 20, děti po zesnulém Matěji Šimkovi Vavřinec 12 a Voršila 11 let, pak ještě osmiletý Jiřík a dvouletý Šimon. Podle berní ruly z roku 1654 je uveden Lišov s okolními vesnicemi a mezi nimi i Voselnej. V této vsi jsou dva selské grunty pusté, u nich byly dva lány a učiněn z toho panský dvůr. Bylo zde pět hospodářů, mezi nimi také Martin Šimek (výše zmíněný, na grunt se přizemil r. 1642 z Krašlovic), který obhospodařoval 45 stychů půdy a 4 strychy lesa. Choval 4 krávy, 4 voly, 11 jalo-

**Šimkové,
hospodáři ve staletích, Úsilné čp. 2**

1490

Šimek, první zmínka o usedlosti v urbáři Pernštejnů

1576

Šimek, jméno v obilním rejstříku

1592

Šimek, doložen statek a krčma

1598

Vondra Šimků, hospodář ve Voselnu

1616

Ondřej Šimek, dcera Voršila rodem Šimková

1630

Matěj Šimek (Růt z Velechvína),
manželka Voršila rodem Šimková

1642

vdova Voršila, m. Martin nezn. příjmení příšlý
z Krašlovic, s gruntem převzal příjmení Šimek

1644

vdovec Martin Šimek (z Krašlovic), 1651, 1654,
+ asi 1661, m. Magdalena Strejčková ze Lhotic

1662

Magdalena vdova (roz. Strejčková)
mezi sirotky Matěj Šimek *cca 1656

1676

Matěj Šimek (syn Martina z Krašlovic)

1686

Kašpar Havrda z Hosína,
Šimek po převzaté usedlosti

1716

Vavřinec Šimek, jeho syn,
předal grunt r. 1734 Jakubu Melicharovi z Libniče

1734

Jakub Melichar, r. 1740 psán Šimek

1759

Josef Tájek, přiznal se k dceři Jakuba Šimka
(Melichara), + před r. 1785

1785

syn Lorenc Tájek alias Šimek, předal usedlost svému
synu Vavřinci Šimkovi

1823

Vavřincův syn Jakub Šimek s manželkou
Annou roz. Suchanovou z Hrdějovic

1848

jejich syn Jakub Šimek,
manželka Kateřina roz. Matějková z Chotýčan

1863

syn Václav Šimek (*6. 7. 1838, +4. 12. 1915)
s manželkou Marií roz. Jarolímovou
z Hosína (*11. 3. 1841, +21. 6. 1921)

1891 - 1921

syn Josef Šimek (*8. 11. 1873, +1. 10. 1925)
s manželkou Annou rozenou Sukdolovou
(27. 12. 1879, +20. 1. 1959).

vic, 13 ovcí a 6 sviní. Martin Šimek zemřel kolem roku 1661, protože v Knize sirotčí (1662) je uvedena jeho manželka jako „Magdalena vdova“ a děti sirotci Jiří (16 let), Šimon (13), Řehoř (8). Matěj (6, * tedy asi 1656) a Kateřina (3 roky).

Vdova po Martinu řečeném Šimkovi - Magdalena vedla Šimků statek až do roku **1676**, kdy její syn Matěj dovršil věku dvaceti let a „... pustila mu živnost dobře uspořádanou za 280 kop“. Matěj pak dle dokladů pravidelně splácel podíl své matce Magdaleně (jak víme, byla rozená Strejčková ze Lhotic), sourozencům - sirotkům po otci Martinu Šimkovi, a to Jiříku Prokešovi, Šimonu Hrubýmu, Říhovi písaři, Evě, Dorotě a sobě po 26 kopách a 11 groších. Říha písař mu „... svůj díl pustil. “Mladý Matěj Šimek pak na gruntu těžce hospodařil a když viděl, že pro velké splátky na hospodářství ničeho nesvede, předal v roce **1686** živnost Kašparu Havrdovi z Hosína za 280 kop. Tak došlo k výměně hospodářů - Kašpar Havrda do Voselného na Šimků grunt a Matěj Šimek do Hosína na živnost Havrdů.

Kašpar Šimek (Havrda) splácel vrchnosti 37 kop a 30 grošů, záduší dříteňskému 3 kopy, Apoleně vdově po nebožtíku Matoušovi Růtovi v Hluboké 4 kopy 11 grošů, jejím dětem Prudenci, Alžbětě, Vávrovi a Kateřině tutéž částku. Dále ještě vdově Magdaleně (bývalé hospodářce u Šimků, rozené Strejčkové) a jejím dospělým dětem Jiříku Prokešovi ve Voselném, Šimonu Hrubýmu v Německých Horách, Evě provdané za Kryštofa Chrtu z Hosína, Dorotě a Veruně svobodnejm a Matějovi dřív hospodáři - nyní v Hosíně na Havrdově, těm všem splácel Kašpar po 25 kopách 42 groších každému. Děti Kašpara Šimka byli Vavřinec - mladší hospodář zde na Šimkově, Veruna - provdaná Šalková, Juliana provdaná Vonšová a Rozina provdaná Jakubcová. V roce 1685 kníže Adolf ze Schwarzenbergu jako nový pán na Hluboké nově zavedl tzv. Schwarzenberskou gruntovnici, podle níž je ve Voselnu sedm selských usedlostí. Na největší z nich hospodaří výše zmíněný Kašpar Šimek a drží 3/4 lánu v odhadní ceně 280 kop grošů. V roce 1714 patřilo k Šimků statku 67 strychů polí orných, 7 strychů polí ladných, 3 strychy lesa, rybník a výnosy z luk 7 for sena a 7 for otavy.

Hospodář Kašpar Šimek (původním příjmením Havrda) pustil živnost v roce **1716** svému synu Vavřincovi „... ve starým šacuňku za 280 kop.“ Vavřinec Šimek (Havrda) se v roce 1715 oženil s Rozinou, dcerou Bartoloměje Průchy ze vsi Bavorovic. Z jejich manželství vzešli dva synové: Prokop, který byl na vojně a Franc, o němž není žádná zpráva. Vavřina Šimek, pocházející z rodu Havrdů v Hosíně, hospodařil na šimkovské živnosti celkem 18 let a v roce **1734** jí „pustil dobrovolně Jakubovi, vlastnímu synu Václava Melichara z Libniče, o 15 kop zvejšice a to dle zápisu za 295 kop.“

Jakub Melichar - Šimek hospodařil na Šimků živnosti 25 let. V Tereziánském katastru z roku

1740 je uveden jako hospodář Šimek. Po smrti Jakuba Šimka (resp. Melichara, z Libniče) přiženil se na živnost v roce **1759** Josef Tájek, ujal se jí za cenu 295 kop a přešlo na něj i starobylé příjmení. V roce 1773 měl tento Šimek 75 strychů polí, robotu tři dny týdně a dvakrát koňmo celý rok. Po sedmileté válce 1756 - 1763 byl obrovský hlad. S ním šly vždy nemoci, bída a mor. Hladomor v roce 1772 byl jeden z nejtěžších. Byl krutý také následkem neúrody, způsobené v roce 1771 dlouhotrvajícími dešti. Teprve obilní sýpky, zřizované „pro hladová léta“ císařem Josefem II. a dovoz brambor zabránily většímu hladu. Po smrti Josefa Šimka (Tájka) začal od roku **1785** na usedlosti hospodařit jeho vlastní syn Lorenc. Ten předal živnost opět svému synu Vavřincovi (rok předání není znám) a ten zde hospodařil až do roku **1823**, kdy vše předal svému synu Jakubovi Šimkovi.

Jakub Šimek se oženil 25. 11. 1823 s Annou, dcerou Vojtěcha Suchana - Dvořáka z Hrdějovic. Na šimkovském gruntu hospodařili 25 let. V roce **1848** předal hospodaření svému synovi - také Jakubovi, který se oženil s Kateřinou, dcerou sedláka Jana Matějky z Chotýčan čp. 18. V roce **1863** pak šimkovskou živnost převzal jeho syn jménem Václav (*6. 7. 1838, +4. 12. 1915). Za manželku pojal Marii Jarolímovou (*11. 3. 1841, +21. 6. 1921), dceru sedláka Vojtěcha Jarolíma z Hosína čp. 7. Svě „ano“ si řekli dne 10. listopadu 1863. Společně vychovali tři děti - Annu, později provdanou Janásovou (*1. 11. 1865, +1946), Václava (*8. 3. 1871, +5. 6. 1939 Jívno) a nejmladšího Josefa (*8. 11. 1873, +1. 10. 1925).

U něj, dalšího pečovatele o šimkovskou živnost, se můžeme zastavit šřeji. Josef Šimek vystudoval na Jirsíkově gymnáziu v Českých Budějovicích a hospodařil pak na rodném gruntu čp. 2 až do roku **1921**. Staral se celkem o 42 hektary polí, luk a lesů. Dlouhá léta také byl v obci starostou, do r. 1919. V širokém okolí byl znám jako pokrokový sedlák, zkušený a uznávaný veřejný pracovník v odborných zemědělských organizacích i v tehdejší agrární straně. Před 1. světovou válkou kandidoval i do Říšského sněmu. V Úsilném byl rovněž velitelem Sboru dobrovolných hasičů od jeho založení r. 1906 až ro roku 1921. Oženil se 16. 2. 1898 s Annou Sukdolovou (27. 12. 1879, +20. 1. 1959), dcerou Jakuba Sukdola, sedláka v Úsilném čp. 1. Na svět spolu přivedli celkem osm dětí - Marii, Annu, Jana, Kristýnku, Bohuše, Josefa, Václava a Ladislava.

Josefova paní Anna rozená Sukdolová měla také osm sourozenců, a to Václava (1882 - 1959) - byl profesorem reálky v Písku, Marii (1886 - 1950) hospodyní na faře v Borovanech, Josefa (1887 - 1960) který hospodařil v Úsilném, Veroniku (*1890, +1918 na španělskou chřipku), dále pak Jana (1893 - 1969) děkana v Borovanech, Jakuba Ing. (také zemřel při chřipkové epidemii), Bohumír býval rolníkem v Újezdě u Vodňan (+1945) a František (1899 - 1950) tenkrát hospodařil na selské živnosti ve Velici.

Maminka hospodáře Josefa Šimka - Marie, rozená Jarolímová (1841 - 1921) ke stáří s oblibou sedávala na vršičku u polní cesty vedoucí z Úsilného do Libniče, odkud býval překrásný výhled na Hosín, její rodiště. Po její smrti v roce 1921 nechal na tomto návrší syn Josef postavit kříž, kde je mimo jiné nápis „Hospodine nezavrhni duši mou“ - to prý byla její poslední slova před skonáním. Kříž je dodnes vzorně udržován.

Zhruba 500 metrů od kříže, u stejné cesty do Libniče stojí Boží muka, která zde postavil některý z předků Šimků rodiny mnohem dříve. Také tato významná památka je péčí členů rodiny stále vzorně udržována. Šimků rod patří v Úsilném k nejstarším, neboť již v prvních zmínkách o obci a jejích obyvatelích se setkáváme s tímto jménem. Byli dobrými hospodáři a jejich statek vždy patřil k nejlepším ve vsi. Mnoho dobrého a záslužného vykonali členové Šimkovy rodiny pro rozvoj obce.

Ze své publikace „Rod Šimků na živnosti v Úsilném a na Světlíkách“ (Úsilné, leden 2008) pro Rodopisnou revue připravil a věnoval autor, kronikář obce Úsilné.

Marie Šimková, rozená Jarolímová

Kříž při cestě do Libniče

Boží muka v blízkosti Šimků lesa